

Tečaj III. V. četrtek 21. sušca (marca) 1850. List 12.

Prihod vigredi. *)

Glej, vigred se rodi,
O serce poskakuj!
Veselo se raduj!
Pozabi vse terpljenje,
Glej virača se življenje,
Ker vigred se rodi.

Glej, vigred se rodi,
Kak bister vrelc šumlja,
Sreberno se iskrá,
Že poje vsaki ptiček,
Po gričih čern čuriček,
Da vigred se rodi.

Glej, vigred se rodi,
Že rožce prelepo,
Si glavce lepšajo;
Le rožice cvetite,
Z menoj se veselite,
Ker vigred se rodi.

Glej, vigred se rodi,
Škorjančki žvergolé,
Prot soncu hrepené;
Kosiček milo piska,
Prepeva ino vriska,
Ker vigred se rodi.

Glej, vigred se rodi,
Le béži vsa britkost!
Oživlja se radost —
Radost me napolnila,
Mi pesem je vdihnila;
To vigred mlada stri.

T. Bolskovič,
šestošolec.

(Iz čbele.)

**Ne zasramuj nikogar zavoljo telesnih
napák.**

Barbika je imela zraven veliko drugih tudi to ostudno navado, da je součenkam gerda imena dajala, in posebno veselje imela nad revicami telesnih na-

*) Vigred velijo štajarski in koroški Slovenci pomladi ali spomladi.

pák. Dostikrat so jo mati svarili in opominjali, da to ni prav, pa celo nič ni marala.

Deklica lepega zaderžanja, in ki se je dobro učila, je v šolo hodila, pa telesno napako, da je krivo ali vprek gledala, je iméla. To je posebno Barbika oponášala, in ji le prekasta (škilasta) Liza rekla. — Pa ko se Lizika zato joka, je še le Barbiko prav veselilo, in večkrat reče: Tako oko imej, ko jaz, tako! — O ko bila Barbika pomislila, kako minljiva da je zunajna lepota, bi gotovo ne bila tako ravnala. Pa kmalo je zvedila, da lepota ni naj stanovitniše blago.

Barbika, svojoljubna deklica, je nekega dne jela čez bolehnost tožiti, in v kratkem dobi — koze. — To leto je ta bolezen silno razsajala, in je bila že veliko ljudi pobrala, toraj so se Barbika in nje stariši silno vstrašili. Barbika je velike bolečine terpela, ktere je misel, da bo lično obličice zgubila, zlo pomnožila. Vendar je jela počasi okrevati, in rešena je bila sicer smerti, pa lepota ličic je bila za zmiraj preč. Eno oko je zgubila, in obličje je vse pikasto. Ko se prvič zopet v zerkalo ali ogledalo pogléda, oj — kako se vstraši, kjer se ni kaj takega nadjala. Pomislite zdaj, kako je bilo Barbiki v sercu, ko po prestani boleznici zopet v šolo pride, in Liziko vidi, ktero je pred tako zasramovala. Očesa si ne upa okoli vreči, in misliti si je morala. Dobro deklico si tolikrat zaničevala zavoljo krivogleda, razžalila si jo. Toliko si se šopirila s svojo lepoto, in zdaj — si tako gerda, da je Lizika s prekastim očesom lepa proti tebi! —

F. Z.

Kako Indijani polnočne Amerike zverino lové.

(Konec.)

Indijani so pobijaje in streljaje hude gojzdne zveri sicer serčni in neprestrašni, pa se vendar tudi dobro varujejo. Večkrat so sicer v nevarnosti od medvedov, kateri so v teh krajih prav veliki in hudi, raztergani biti, pa

se vendar malokedaj prigodi, da bi kateri pri tem opravilu svoje življenje zgubil, ker ima vsak Indijan zmiraj velik nož v svojem pasu, s katerim se brani, če obstreljen medved va-nj skoči.

Tudi delajo Indijani mnoge pasti in stave, da medvede, serne, dabre, vidre, in druge živali v nje lové.

Indijani imajo prazno vero, da jih živali umejo, kadar ž njimi govoré. Hekevelder piše, da je nekđaj Indijana vidil, kateri je velikega medveda obstrelil. Ko je pa medved začel rjuti in se po tléh valjati, je Indijan počasi k njemu šel, in je rekel: „O medved! ti nisi tak junak, kakor so drugi medvedje, ki tako kričiš; ko bi serčnost imel, bi svoje bolečine voljno terpel, in bi ne jokal, kakor stara baba. Ko bi bil ti mene premagal, bi bil jaz večjo serčnost imel, in bi bil kakor terden vojšak vmerl. Sram te bodi, da si tako slab!“

Hekevelder je k Indijanu šel, in ga je vprašal: Ali misliš, da medved vé, kaj si govoril? Kaj pa, da vé, je odgovoril Indijan, saj si vidil, kako sram ga je bilo, kadar sim mu njegovo slabost očital. V gojzdih polnočne Amerike je veliko grozno debelih drevés, ktera so starosti votla. V takih votlih drevesih navadno medvedje zimski čas prebivajo. Ko Indijani v katerem drevesu medveda izpazijo, jih gre več k drevesu in ga posekajo, kar je včasi težavno in zamudno, zato ker po navadi le majhine balte ali sekirice imajo, in ker so drevesna debela večkrat le zgoraj votla, spodaj pa cela.

(Spiral A. Fraportnik.)

Divji mački so grozno debeli. Indijani jih radi streljajo, ker njih mesó posebno radi jedó. Tudi Evropejcem se to mesó ne gnjuši, in pravijo, da je rés prav dobro.

Indijani so zelo veseli, kadar morejo ktereга volka vstreliti, zato ker volkovi veliko drugih živali pomoré in Indijanom škodo delajo. Pa Indijani tudi radi volčje mesó jedó, in sicer ne samo ob času lakote, temuč vselej, kadar ga imajo.

V gojzdih polnočne Amerike je tako veliko sern, da v nekterih krajih Indijani samo od njih živé, in jih včasi

po 6 ali 8 en sam dan postrelé. Proti polnočni in večerni strani imajo Indijani navado še gorko kerv piti, ki iz rane vstreljene serne teče.

Indijani tudi ponoči serne streljajo, in jih včasih še več kakor podnevi postrelé. Če je bolj temna noč, rajši imajo. To pa tako delajo: Pripravijo si bakle, ktere svetlo in počasi goré; potem gresta dva Indijana v majhin čolnič, postavita ali privežeta goreče bakle spredej v čolniču, in naredita za baklami pregrajo iz vej, za katero se eden s puško skrrije; drugi zadej v čolniču sedi, in ga prav tiho in počasi vozi. Serne imajo nektare kraje pri bregovih potokov ali pa pri jezerih, kjer se ponoči zavolj lepe trave rade pasejo, in kamor tudi pit hodijo. Indijana čakata v čolnu nekoliko od kraja na vodi, in kadar zagledata serno priti, se prav tiho proti nji peljata. Serni se lučice prav lepe zde, in ker nobenega človeka ne vidi, postoji, in jih tako dolgo gleda, da Indijana s čolnom blizo k nji prideta, in jo vstrelita.

Še več znamenitnega se bere v lepem popisu Indijanov polnočne Amerike, kako posamezne zveri lové; toda preveč podaljškov ali „nadalje“ bi sledilo, ko bi hoteli vse natisniti dati. Bodemo raji kratkočasne popise lova imenitniših zveri o prilikah posamezi podajali, in ne skerbí nas, da nebi mladim svojim bravcem vstregli.

Izgledi pisem mladim šolarjem v vajo.

(Spisal A. Praprotnik.)

Iz šole bi imeli vedno dobri, pošteni in v vsih potrebnostih izurjeni ljudje prihajati. To je pravi in edini namen vsake šole. Vendar se pa velikrat primeri, da ti ali uni šolar, ki se je že dolgo po šoli plazil, ne zna in ne ve nobenega še tako lahkega in kratkega pismica sestaviti. Kaj pomaga tedaj pisati znati, če pa ne zna nobene misli dobro zvezati in zapisati! — Iz predpisa ponarejati je lahka reč. Šolarjem je pač prva potreba, da se v takem pisanju veliko veliko vadijo. Vaja je povsod;

posebno pa pri pisanju naj boljši pomoček napredovanja. Ker pa še dozdej nobenih bukev nimamo, da bi nas v spisih i. t. d. podučevale, bo naš skerbni „Védež“ gotovo rad dobro storil, in nam včasih tudi kako kratko in lahko pismice v izgled in vajo prinesel, ter učnike in učence z velikim dobičkom obdaroval. — Nekaj takih kratkih in lahkih izgledov koj zdaj za poskušnjo podamo. Če bomo bravcem in šoli vsregli, bomo v drugo kaj več od tega prinesli.

Pervo pismo.

Mladi učenec piše svojemu bratu pervo pismo.

Ljubi bratec!

Dozdaj sim še malo znal pisati, le iz predpisa sim se učil besede ponarejati. Zdaj se bomo pa tudi iz glave pisati učili. Naš ljubi učenik nas bodo učili. Obljubili so nam, da hočejo veliko od tega povedati. Najpred so rekli, da bomo začeli majhina, kratka pismica narejati. — Nekaj od tega so nam še danes pripovedovali. — Pervo pismo, ki ga zdaj pišem, ga ljubi bratec Tebi pošljem. Vem, da je še nerodno in prazno, prosim Te tedaj, da mi tudi pišeš in poveš, kar ni prav in dobro, da se tako kmalo boljšega navadim.

Večkrat Ti bom pisal, pa mi nikar ne zameri, če kaj narobe naredim in povem. Bodi mi ljub bratec, jaz ostanem vedno

Tvoj

zvesti Tonče.

V Šentjurju 21. sušca (marca) 1850.

(Drugo sledi.)

Koristni svét.

Na Horvaškem je živel neki kmet v veliki revšini, ino ni vedel, kak bi si pomagal. Nekikrat vpraša svojega Gospoda rekoč: Kaj mi je storiti, da bo tudi meni tako dobro šlo, kakor Vam? — Gospod mu odgovori. Da bi bil ti v šolo hodil, ino se tam kaj koristnega v svoji mladosti naučil, bi ti zdaj bolje šlo. — Kmet si misli, kaj je

zdaj storiti? Ako ravno 35 let star, si vendar kupi slovnico, ino gre pervikrat v šolo. — Gre, gre — kar vpazi na potu skrinčico. Misli si, kaj da to more biti, gre bliže ino vidi, da je polna penězov. Prime hitro, jo zavleče v bližno lozo, dobro zakrije, ter gre po svojem potu dalje. — Iz šole gredočemu prideta dva moža naproti, ino ga vprašata, ali je čul morebiti kje kaj od najdenih penězov? Kmet, kateri je sam peneze našel, jima reče: Jaz sem našel eno skrinčico polno penězov, ko sem pervokrat v šolo šel. — Možga ga debelo pogledeta, in si mislita: — Bog ve, kedaj je to bilo, da si ti pervokrat v šoli bil! — S to mislijo se podata dalje prašat. Kmet pa si peneze domu spravi, in z veselim srcem se svojemu gospodu zahvali, da mu je tako koristno svetoval.

Gospod pa mu reče: Lepi so penezi, ki si jih najdel, ali več vreden bi bil uk, ki bi si ga bil ti pridobil, ko bi bil začel za mladih nog v šolo hoditi. HL.

V potrebi hitro pomagaj.

Na Irskem pride revna vdova, ki je čvetero otrok doma imela, v prodajavnico, kjer se je razen živež prodajal. Ker še vinarja ne glešta, prinese nekaj obleke zastavit, ter poprosi malo ječmenove kaše, ker mora drugače s svojimi otroci glada vmreti. Prodajavka jej vkljub vsim nadležnim prošnjam ničesa ne da. Z žalostnim srcem ino solznatimi očmi odide vdova. Na večer pride teržec*) domu, ino žena mu pripoveduje od vdove, ki jima je dobro znana bila, in reče, da jej je že žal, ker jo je nevslišano odpravila. Mož bolj mehkega serca hitro nekaj jestvin seboj vzame ino teče k vbogej revi. Najde jo v siromaški stanici na tleh ležati in v smertnih bolečinah stokati. Naj manjše dete jej na persih leži, ter hoče iz posušenih pers sesati daljšega življenja vir. Troje drugih otrok se britko okoli matere joče, katerej je pomoč že prepozno prišla bila, ker še le malo hipov živi. Teržec,

*) Teržec, tergovec ali kupec.

sam brez lastnih otrok, vzame štiri zapuščene sirotice v svojo hišo, jih skerbno izredi in raznih rokodelstev naučiti da, s čimur se pošteno živé.

Dvakrat da,
Kdor hitro da.

Radoslav.

Ribe, ki letajo.

Letajoče ribe je prvič vidil glasoviti pesnik po imenu Kamiso 7. listopada (novembra) 1815 potovaje okoli sveta med Tenerifo v Afriki in Prežilijo v Ameriki.

Po njegovih besedah so spodobne slanice (arinkom) in imajo kaj velike persne plavute namesto perut. Precej časa se zamorejo ž njimi v višavi obderžati. Letajo ali plavajo po zraku z razpetimi plavutami precej visoko nad vodo, v katero se morajo kmalo sopet spustiti. Zapuščajo vodo, ribam ulti, ktere jim po življenju strežejo. Pa tudi nad vodo jih grabežljive ptice preganjajo in požirajo.

Ker te ribe niso tako bistrhi oči kot ptice, se ne morejo ladijam, ki jih srečujejo, dovolj naglo umikati, in pogostoma v nje pocepajo, posebno, ako luč na ladiji blišči, ki jih veliko primami. Na atlantiškem in velikem morju so v ladijo, v kateri se je Kamiso vozil, tako obilno cepale, da so se jih brodarji in drugi ljudje v ladiji do sitega najeli. Prav dobro so jim dišale. S tim so tudi prebivavce bližnjih otokov prepričali krive misli, da je meso letajočih rib strupeno.

Letajoče ribe vendar ne letajo prav po ptičje, ampak tako, da se z repom prenehoma poganjajo, s persnimi plavutami pa se na zrak opiraje, jih prav malo premikovaje. Po zraku plavati jim pomaga tudi vežika, to je plavni mehur in pa mehurček v ustih, ktera lahko po volji napolnijo in izpraznejo.

J. Navratil.

Zastavica.

Me bereš prav, sim černa ptica;
Narobe, — me zajema žlica.

J. N.

Вганка. Кос — сок (мочник).

Mlada koza i vuk. Mlada koza in volk.

(Basan.)

(Basen.)

Stara koza išla je na pašu. Pri odlasku zapovēdi svojoj kēeri, da nikomu, dokle ona ne dojde, nesmije vrata otvoriti. —

Jedva otide starica, eto ti počme vuk na vrata kucati i glasom stare koze reče: „Otvori mi vrata.“ Ali mlada koza upamtiši nauk svoje matere, pogleda kroz okno i zapazi vuka. „Neću vrata otvoriti, jere ako ti glasom moje matere i govoriš, poznam te, da si vuk i da me želiš poždreti.“

Tko nauk svojih roditeljah sluša, redkoputih će u pogibelj pasti. —

Stara koza je šla na pašo. Pri odhodu zapove svojej hčeri, da nikomur, dokler ona nazaj ne pride, ne sme vrat odpreti. —

Komaj stara koza odide, glej, ti že začne volk na vrata terkati in z glasom stare koze reče: „Odpri mi vrata.“ Ali mlada koza se spomnivši povelja svoje matere, poluka skozi okno in vgleđa volka. Ne bom vrat odperla, zakaj akoravno ti z glasom moje matere govoriš, poznam te, da si volk in da me želiš požreti.“

Kdor nauk svojih starišev posluša, bo malokterikrat v nesrečo padel.

Dve igri za slovensko gledišče.

V založbi gosp. J. Giontinita v Ljubljani ste bile te dni pri go-spej Rozaliji Eger natisnjene dve igri za slovensko gledišče: I. Juran in Zofija, ali Turki pri Sisku. — II. Štepan Šubič, ali Bela IV. na Horvaškem. Prestavil iz ilirskega prav gladko in umevno slovensk rodoljub. Té igri, tako krepki, bode gotovo vsak domoljub z veseljem in nadušenostjo bral; ste pa tudi obedve tako pošteni in nauka polni, da ji sme vsak otrok brati. Živo ljubiti milo domovino in odpustiti sovražniku te učite té igri, in ti navdahnete s tema čednostima nehotoma ganjeno serce. Tudi natis je ličen. Obé igri v enem zvezku veljate samo 15 kr. Perva je tréh, druga dvéh djanj. J. N.

Slovensko-ilirski slovník.

Brinje, brinov les, borovina.
Brinovec, borovica.
Brinovka, borovnjak.
Brisálo, otirač, čistilica.
Brisati, brisati.
Britek, britak, bridak.
Britev, britva.

Briti, briti, brijati.
Britko, britko, bridko.
Britkost, brid, ljutost.
Britva, britva.
Brivnica, brijarna.
Brizgati, brizgati.
Brizglja, sisáljka.

Založnica **Rozalija Eger**. — Odgovorni vrednik **J. Navratil**.
 V Ljubljani.